

**BLAUWE TEXELAARS;
BESTAANDE KLEURVARIANT OF KRUISINGSPRODUCT?**

door L.A. Dieters, Schoterweg 9, 8462 TD Rotstergaast.

Sedert in 1978 de eerste publicaties over de 'blauwe' texelaar in 'Het Schaap', vak- en hobbytijdschrift voor de schapehouderij zijn verschenen, is jaarlijks het aantal fokkers van deze schapen toegènomen. In 1978 waren er ca. 20 blauwe texelse ooiën bekend, terwijl thans het totale bestand naar schatting uit 200 à 300 ooiën bestaat. De toenemende populariteit van het ras kan worden verklaard uit het feit dat de blauwe (= lichtgrijze) wol zeer gewild is voor de handspinnerij, terwijl de schapen, in tegenstelling tot veel buitenlandse rassen met opvallende wolkleuren, voor de slacht geen lagere prijzen opbrengen dan hun witte naamgenoten. Tenminste voor zover er de afgelopen jaren blauwe texelaars via de markt zijn verkocht, want tot nu toe vindt vrijwel alle aanwas z'n bestemming in de fokkerij.

Is die blauwe texelaar nu echt een kleurvariant binnen het texelse schaperas of is het een nieuwe creatie van een enkele fokker?

Feit is dat dit schaap in de belangstelling is gekomen door het toedoen van één man, namelijk ing. Oosterbaan te Tzummarum (Fr.), die naast fokker van texelse stamboekschapen ook zwartbles-fokker is. De conclusie dat het hier een kruisingsproduct tussen deze rassen betreft, ligt dan ook ogenschijnlijk voor de hand, te meer omdat de blauwe texelaars in bouw en type soms wat groter en gestrekter zijn dan hun veronderstelde witte rasgenoten. Dus toch een kruisingsproduct?

Het verhaal van de heer Oosterbaan spreekt deze stelling echter categorisch tegen. Hij fokte indertijd met een kudde witte texelaars, die hij had aangekocht in Noord-Holland. Bij de aankoop selecteerde hij uit het hem aangeboden stamboek-fokmateriaal van prima afstamming de grootste en best ontwikkelde schapen. Aangezien de discussie rond de grootte van de stamboek-texelaar vooral van de laatste jaren dateert, was hij als praktische schapenfokker met deze selectie-criteria z'n tijd toen dus ca. 10 jaar vooruit. Uit deze witte kudde werd een 'blauw' ooilam geboren. Z'n eerste reactie was dat hij, gezien de kleur, een dood lam gevangen had. Het bleek echter springlevend te zijn. Aangezien zijn belangstelling hiervoor werd gewekt, verzocht hij zijn eigen veehandelaar en een hem bekende veehandelaar in Zuid-Holland hem net zo'n ram te verschaffen. De handelaar uit Zuid-Holland kende deze 'miskleuren' in het geheel niet, maar z'n eigen veehandelaar slaagde er na lang zoeken in een dergelijke ram aan te kopen op de veemarkt in Sneek. Deze beide schapen vormden, samen met aanwezige witte texelaars, de basis van Oosterbaans fokkerij van blauwe texelaars.

Toen zijn nieuwsgierigheid, met name naar de vererving van de opvallende kleur met de specifieke koptekening, was bevredigd, werden de inmiddels aanwezige twee rammen en acht ooiën verkocht aan respectievelijk de heer Boelstra in Vrouwenparochie (1-5) en de heer Van der Laar in Woudenberg (1-3). Op dat moment (1978) kwam de blauwe texelaar via een publicatie van ir. Hoogschagen in 'Het Schaap' tevens in de publiciteit. Hierbij werd meteen een oproep gedaan aan eventuele andere fokkers van deze schapen om zich bekend te maken, met als doel tot uitbreiding van de fokgroep en bloedverversing te komen. Er meldden zich toen drie andere fokkers met één of meerdere schapen.

De grootste hiervan was de combinatie Henstra/Bruinsma te Tijnje, die ook hun blauwe texelaars uit wit stamboek-materiaal hadden gefokt. De afstamming van deze schapen is nagegaan door ir. Hoogschagen, waarbij bleek dat zowel de vader- als de moederlijnen een gemeenschappelijke voorouder bevatten.

Uiteraard kan uit het bovenstaande niet zonder meer worden geconcludeerd dat we hier inderdaad te maken hebben met een kleurvariant binnen het texelse schaperas. Het feit dat in de afstamming van de blauwen van de combinatie Henstra/Bruinsma geen schapen voorkomen die van de heer Oosterbaan afkomstig zijn, wijst echter wel in deze richting. Van de schapen van de andere fokkers kan de afstamming niet worden nagegaan.

Er zijn echter meer argumenten voor de conclusie dat de blauwe texelaar een kleur-variant is en geen nieuw fokproduct. Zo worden er in allerlei goed doorgefokte witte kudden, vooral in Friesland, af en toe blauwe lammeren geboren. Wanneer in een kudde van uitsluitend witte moederdieren één of meerdere gekleurde lammeren worden geboren zijn het meestal blauwe, hoewel ook de recessief zwarte kleur wel voorkomt. Volgens mondelinge mededeling van de verschillende eigenaren van dergelijke kudden hebben zij altijd uitsluitend witte schapen gefokt. Aan de keuze van de ram is vrijwel altijd veel aandacht besteed. Bij voorkeur werd gezocht naar een ram van stamboek-afstamming, die echter niet altijd geregistreerd hoefde te zijn. Loopt er een volwassen blauwe texelse ooi (meestal maar één, want zo'n enkel apart gekleurd schaap tussen de witte is toch wel leuk hoewel een texelaar natuurlijk wit hoort te zijn) in een kudde witte texelaars, dan is het volgens de eigenaar vrijwel steeds een van de beste en vruchtbaarste schapen van de hele kudde. De indruk bestaat dat de vitaliteit wat groter is dan die van de witten. Uit de mondelinge mededeling van fokkers van texelse stamboekschapen van het eiland Texel, de bakermat van de texelaar, is bovendien gebleken dat ook hier de blauwe al lang als mis-kleur tussen de witte, hoewel vrij zeldzaam, bekend was. Bij gerenommeerde stamboekfokkers is het echter gebruikelijk dat (zoals bekend verondersteld mag worden) alles wat volgens stamboeknormen afwijkend is, van de fokkerij wordt uitgesloten of zo snel mogelijk wordt ~weggemoffeld'.

Ook een grote schapenhandelaar in Hoogmade (Z-H) kende deze miskleuren allang. Hij trof ze vooral aan tussen zijn handelswaar die was aangekocht in Noord-Holland en op Texel.

Aangezien de blauwfactor recessief ten opzichte van het wit en waarschijnlijk recessief ten opzichte van het zwart van de texelaar vererft, is het ook weinig waarschijnlijk dat een dergelijke factor ooit volledig uit een ras wordt weggefokt (vergelijk bijvoorbeeld ook de roodbonte kalveren die nog steeds af en toe uit twee zwart-bonten geboren worden).

Integendeel zelfs; recessieve factoren kunnen zich jarenlang ongemerkt verbreiden. Pas wanneer twee, soms alleen in de verte, verwante dieren aan elkaar gepaard worden kan de recessieve faktor zichtbaar worden, vooropgesteld dat beide ouderdieren deze toevallig vererven via een gemeenschappelijke voorouder. Als voorbeeld hiervoor kan dienen de afstamming van de schapen van de eerder genoemde combinatie Henstral Bruinsma. Gezien het bovenstaande kan dan ook worden gesteld dat, wanneer de blauwe texelaar de creatie van een enkeling zou zijn, deze fokker een onvoorstelbare grote invloed op zowel de stamboekfokkerij van texelse schapen in Friesland als die in Noord-Holland en op Texel gehad heeft. Bovendien zou hij met de afstamming van zijn in het texelse schapenstamboek opgenomen fokproducten moeten hebben gefraudeerd.

Aangezien beide mogelijkheden weinig aannemelijk zijn, kan met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid worden geconcludeerd dat het hier inderdaad een van oudsher bekende, hoewel zeldzame, kleurvariant binnen het texelse schaperas betreft.

Van de blauwe texelse bestaat tot nu toe geen fokkersclub of stamboek. Van een centrale registratie van de fokkerij is dan ook geen sprake, hoewel een aantal fokkers wel een eigen fokadministratie bij houdt. De behoefte aan een soort stamboek, i.c. centrale registratie van de fokkerij doet zich echter steeds duidelijker gelden, vooral omdat binnen de zich steeds meer uitbreidende

fokgroep de onderlinge verwantschap steeds onoverzichtelijker wordt. Het wachten is op een initiatiefnemer. Mogelijk iets voor de stichting, waaraan het ook te danken is dat er een zwartbles-fokkersclub tot stand is gekomen? De bereidheid om hieraan mee te werken is zeker bij vele fokkers aanwezig.